СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 106. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 10-го травня 1941. No. 106. Jersey City, N. J., Saturday, May 10, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

БРИТІЙСЬКИЙ ФІНАНСІСТ ПРОТИ ІНФЛЯЦІЇ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — На літаку приїхав з Англії до Америки британійський відомий фінансіст й економіст, Мейнард Кінс. Він написав чимало наукових праць з ділянки економіки і в них передбачив не один економічний рух. Його тепер посилає до Америки англійський уряд, щоб він разом з американськими колами співпрацював над успішним переведенням помочи Англії. Кінс на вступі говорив, що коли б виграла Німеччина, Америка не лиш втратить всі економічні звязки з Европою, але тяжко їй буде вдержати ці економічні звязки з полудн8во-американськими краями. Далі він говорив, що Америка мусить за всяку ціну врятуватись від інфляції. Німеччина в себе задавила інфляцію, говорив він. В Англії також припинено інфляційні стремління. Треба так поступати в Америці, щоб теж не допустити до інфляції, казав він. А це можна осягнути твердою контролею цін. Він говорив, що Америка під тим оглядом натрапляє на більші трудности, ніж їх мають тоталітарні краї, чи демократії, які є в війні. Тоталітарним режимам все можна робити. Також демократичні краї підчас війни радо поносять всілякі жертви. Але Америка ще не є в війні, тому вона не може дозволяти собі на такі гострі міри.

ЩЕ ОДИН СЕКРЕТАР ПРО ВІЙНУ.

ШАРЛОТ (Норт Каролайна). — Ще один секретар з федерального уряду виголосив промову про війну і заявив, що Америка мусить скоро рішитись на котрий бік піти: на мирний бік і тим засудити Англію на прогру, чи в бік війни і тим довести Гітлера до прогри? Ним є секретар хліборобства, Викард. Перед представниками фармерів він заявив, що Америці вже не залишилось багато часу вагатись щодо цього, а також говорив, що він переконаний, що Америка таки мусить станути на рішучий шлях, яким забезпечить перемогу для демократій, навіть коли б це потягнуло за собою війну.

ГАЛИФЕКС ПЕВНИЙ ПРО ПЕРЕМОГУ.

ШІКАГО. — Перед комерційним клюбом виголосив промову британійський амбасадор Галифекс і в ній сказав, що британці ще ніколи не були такі рішені і такі певні перемоги, як тепер. Ніхто з них і не думає шукати якихось порозумінь з ворогом, доки цей ворог не буде цілковито поконаний. Чим далі відсувається Гітлер від своїх домашніх баз, тим більші трудности натрапляє в війні, говорив Галифекс, та пояснював, що кампанія на Балкані, не звертаючи уваги на опущення цього терену з боку аліянтів, не була вже такою прогрою для них, як дехто думає.

ІРЛЯНДІЯ ХОЧЕ ТАКОЖ ПОМОЧИ.

ВАШИНҐТОН.— Ірляндські представники в Вашинґтоні роблять заходи, щоб дістати від Америки певну частину кораблів, а також ріжних продуктів. Водночас вони відмовляються від відступлення на час війни Англії баз, бо хочуть вдержати цілковиту невтральність. Американські кола в засаді готові дати Ірляндії поміч, але питають за ґарантії, щоб ті кораблі і ті харчі не попали німцям в руки.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ВИСЛАЛА ДАРУНОК ПАНІ ЧІЯНҐ.

НЮ ЙОРК. — Пані Рузвелт купила суконку, скроєну на китайський лад, у крамниці Арнольд Констабл в Ню Йорку і залучивши до неї відповідний лист, вислала її в подарунку жінці китайського ґенерала Чіян Кай Шека, який в хоробрий спосіб продовжує війну з японцями.

ПЕРЕДОВІ ЖІНКИ АМЕРИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Федерація американських жіночих клюбів признала 53 жінок, як передових в ріжних ділянках американського життя. Серед них є пані Рузвелт, признана як передова жінка в гуманітарній ділянці, жінка Чарлса Линдберґа, Анна, як передова жінка в авіяції, Мери Пикфорд, передова в фільмовім мистецтві і інші.

МАТИ ХОТІЛА РЯТУВАТИ СИНА.

НЮ ЙОРК. — Як тяжкий трок їхав просто на трилітного синка Еті Мозес, мама пробувала його врятувати і кинулась сама під трок. Та цим не врятувала сина, тільки сама зазнала тяжкого поранення.

СВАРКА МІЖ ГРУБИМИ РИБАМИ.

НЮ ЙОРК. — Комісар парків, Мозес, посварився з головою дільниці Квінс за памятник Кристофорови Коломбосови, який мають ставити на перехресті вулиць Гойт і Асторія Буливард. Серед гарячої розмови Гарвей сказав, що Мозес, коли б кандидував на гицля, то всеодно не вийшов би. Мозес відповів, що коли ходить про гицлівську посаду, то не думав на неї кандидувати і лишає це Гарвейови.

ЧИСТКА В ПОЖАРНІМ ДЕПАРТАМЕНТІ НЮ ЙОРКУ

Посадник Ля Ґвардія усунув з посади головного пожарного комісара МекЕліґата і його одного найближчого співробітника, Джорджа МекКену, за те, що вони потуряли хабарництву. Пару місяців тому судовий прокуратор Гарлян переловив одного з пожарних інспекторів, Бекера, що він побирав від ріжних людей хабарі в заміну за добрі звіти. Коли хто не дав хабаря він зволікав з добрим звітом про його заведення. 18 свідків зізнавали, що дали ці хабарі. Бекера поставлено після того під внутрішний суд пожарних властей, щоб опісля його усунути з праці. Судом проводив комісар МекКена, який одначе пробував вибілити Бекера й по розправі „покарав" його лиш тим, що на один місяць усунув зо служби. МекЕліґат, замісць вглянути глибше в справу, затвердив цей присуд.

Ля Ґвардія говорив, що не може зносити в своїй адміністрації ні хабарників ні тих, що хабарництво покривають. Тому мусів усунути двох найвищих урядників в пожарнім департаменті. На місце головного пожарного комісара тепер прийде Патрик Волш.

БЕРЛІН ПРОТЕСТУЄ ЗНОВ ПРОТИ КОНФІСКАТИ КОРАБЛІВ

Німецький уряд передав на руки американського уряду ще одну протестну ноту, проти конфіскати і задуманої передачі Англії німецьких кораблів, стоячих в американських портах. В ноті говориться, що оба краї знаходяться під зобовязанням міжнародних прав, які це забороняють.

Водночас сенат, подібно як це зробила недавно палата представників, приготовляється з початком чергового тижня до дискусії над сконфіскованими кораблями. Палата представників уже ухвалила, що дає вільну руку в тому відношенні урядови. Після всякої правдоподібности те саме ухвалить сенат, але при тім не обійдеться без гарячої дискусії.

ЩЕ ПРО ЧИСЛО ЗАТОПЛЕНИХ КОРАБЛІВ

Голова американської морської комісії, адмірал Ленд, заявив, що ті числа, які він подав у своїм листі до сенатора Венденберґа відносно затоплених кораблів, є зле Венденберґом зрозумілі. В листі він сказав, що морська комісія дістала офіційні повідомлення про 12 затоплених кораблів. Та є багато затоплених кораблів, про які комісія не дістала жадних повідомлень.

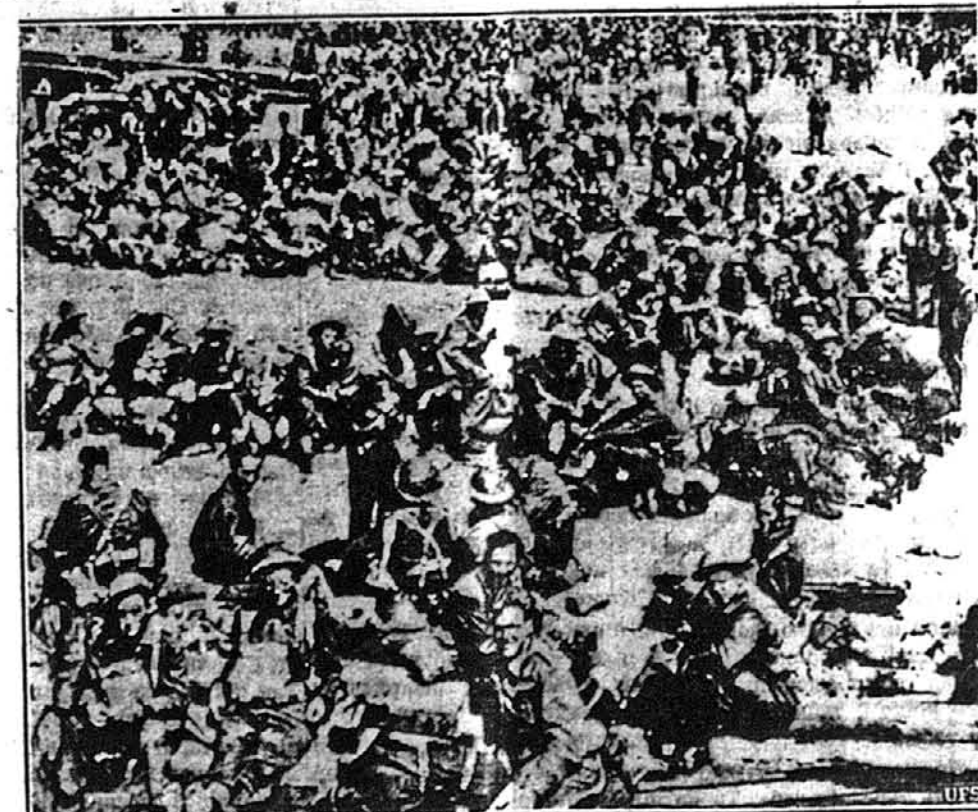
Ці числа, зокрема їх односторонне подання з боку Венденберґа в конґресі, заперечили відразу також англійські власти. Вони сказали, що за пять тижнів, включаючи цілий місяць квітень, ворожі субмарини, літаки і поверхневі судна затопили біля 550,000 тон британійських і союзних кораблів. В згаданім місяці англійські кораблі потерпіли найбільше на середземнім мори.

БРИТІЙЦІ ЗНИЩИЛИ АЖ 48 НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ НА ПРОТЯЗІ 30 ГОДИН

Зо звідомлень, які надходять з Лондону, виходить, що німці насилають день за днем великі маси літаків для руїни британійських міст і пристаней. Але й поносять величезні втрати в літаках і людях. Які це втрати, пізнати найкраще по тім, що вони втратили 48 літаків майже тільки за одну добу. Обчисляють, що вже в цьому місяці німці втратили в самій Англії найменше 300 летунів чи тих витренованих вояків, що призначені до летунської служби. Далі подають згідно з неофіційними обчисленнями, що від часу, як німці зачали сильно бомбардувати Лондон й інші британійські міста, себто від минулої осени, вони втратили 3,389 літаків, що теж означає втрату яких 10,000 пільотів і тих, що становлять літакову службу. Асошієйтед Прес подає теж і про шкоди, нанесені німецькими налетами. Зокрема згадує за місто Гол, яке в останніх днях мабуть потерпіло найбільше.

КІНЕЦЬ ПОВСТАННЯ В ІРАКУ

Виглядає, що повстання в Іраку зліквідоване. У всякому випадку британійське летунське поле в Габбанії, недалеко Баґдаду, вже не є обстрілюване артилерією іракських повстанців. Далі рознеслись вісти, що Алі Ґаіляні покинув Баґдад і втік, та що до влади в Іраку приходить знову давний уряд, прихильний Британії. Та Юнайтед прес зазначує, що нема потвердження вістки про втечу Алі Беґа. Ще кажуть, що німці не дуже спішаться з допомогою, а навіть раді, що та авантура скінчилась, бо й вони були б потерпіли ту саму поразку.

ВОНИ ВИРЯТУВАЛИСЯ. — Тисячі бр...ійських жовнірів, що їх вивезено з Греції під градом німецьких повітряних бомб... спочивають у якомусь неназваному порті, висівши з кораблів. Обчисляють, що ... Греції вирвалося їх коло 48,000. Світлина була переслана літаками до Лондону, ...відти перерадіована до Америки.

СОВЄТИ НЕ ГРОМАДЯТЬ НІЯКОЇ АРМІЇ, ЗВЕРНЕНОЇ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ

МОСКВА. — Совєтська офіційна пресова аґенція „Тасс" видала комунікат, в якому гострими словами наклеймила тих, що розпускають від довшого часу ріжні слухи про те, будьтоби Совєти громадили якісь війська вздовж совєтсько-німецької границі. Неправдою є теж те, що пишеться про пересування совєтських військ, зокрема про пересування військових частин з Далекого Сходу чи з Сибіру на захід, на Україну. Також, каже совєтська Аґенція, є неправдою, щоб Совєти переводили свої субмарини з Балтику на Чорне море. Зокрема неправдиві ті відомости, що їх розголошується про воєнну підготовку в Україні, себто про скріплення військових частин Київської округи.

Річ ясна, що таке урядове заперечення, викликало тепер всюди великі здивовання. Усі питають, чому воно саме тепер появилось, як премієром став Сталін. Заграничні дипломати є того переконання, що Сталін дійшов до ще тіснішого порозуміння з Гітлером, а Гітлер залишив усякі пляни щодо евентуального нападу на Совєти. Це означає, що тепер Росія і Німеччина погодились з тим, що їм треба існувати побіч себе і себе взаїмно попирати. Для Сталіна це дошка ратунку, яка його готова вдержати при владі ще на якийсь час, а Совєтам принести ще й тимчасові нові користи через загарбання нових територій, які їм „подарує" Гітлер. Ось так толкують собі многі дипломати згаданий комунікат „Тасса".

НЕПОПРАВНІ ЧЕХИ.

ЛОНДОН. — Не зважаючи на те, що Совєти ідуть Гітлерови у всьому на зустріч, та що й найбільші оптимісти втратили вже віру, щоб можна відтягнути Сталіна від Гітлера, чеські політики на вигнанню далі переконують британійський уряд, що Росію можна перетягнути на бік Великої Британії. Навіть беруться їхати до Москви, щоб посередничити в тій справі й наладнати відносини між Москвою і Лондоном та Вашинґтоном. Це діється в хвилині, коли сам британійський уряд здає собі вже ясно справу з того, що Совєти вяжуться ще тісніше з Німеччиною. Чеські москвофіли стоять далі при тому, що вся будучина Чехословаччини таки залежна від дружби Чехословаччини з Москвою. Вони переконують британійський уряд, що Совєти не ідуть з Британією тільки тому, що Британія хоче відбудувати Польщу в давних границях, себто з українськими і білоруськими землями. Ось тому чехи хочуть їхати до Сталіна, щоб його переконати, що Британія на тому пункті попустить, як тільки СССР покине Гітлера. Покищо не знати, чи та нова москвофільська пропаґанда чехів має які поважні успіхи. Але це факт, що вона існує навіть тепер, коли весь світ бачить, що Сталін іде разом з Гітлером.

ЯПОНІЯ ХОЧЕ КІНЧИТИ ВІЙНУ В КИТАЮ.

ТОКІЙО. — Часопис, що є речником політики заграничного японського уряду, пише про те, що булоб краще залишити збройну війну в Китаю, а зробити Китай „партнером" у тому порядку, який думає Японія завести у східній Азії. Так є, пише часопис, що Китай дав доказ, що може витримати, а Японія переконала його, що має кращу й ліпшу армію. Тому булоб тепер добре припинити воєнні кроки, а поробити заходи, щоб поширити замирення і торгівлю. Є це заява, яка дає багато до думання.

РЕВІЗІЯ ФРАНЦУЗЬКО-НІМЕЦЬКОГО ПРИМИРЯ.

ВІШІ. — Далі ведуться переговори між французьким урядом у Віші й німецькою окупаційною владою в Парижі в справі модифікації умовин примиря. В комунікаті подається, що Німеччина склонна обнижити окупаційні кошта на 100 мільйонів франків денно. Інші кажуть, що це не є ніяка полекша, бо Німеччина і так бере таку велику суму, яка по правді є далеко вища від дійсних коштів окупації. Що вийде з тих переговорів, покищо не знати. Німецька преса пише про них дуже обережно. Німеччина намагається мабуть таки втягнути Францію у війну з Британією. Іде їй головно про французьку фльоту. Та маршал Петен, як відомо, заповів, що він ніяк не дасть згоди на те, щоб французькі війська пішли проти свого давнього союзника.

ІРАК І ТУРЕЧЧИНА.

ЛОНДОН. — Кажуть, що міністер оборони пронімецького уряду Іраку прибув до Анкари, столиці Туреччини, щоб запропонувати „федерацію" Іраку і Туреччини. Властиво іде тут про те, щоб дістати від Туреччини допомогу, бо британці ліквідують згаданий про-німецький уряд.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБОВЯЗКИ: НАШІ Й МАТЕРИ

Пошанувати матір, це обовязок людини, що вихована в християнськім світогляді. Це передумова, щоб довго й щасливо жити . . . А любити свою маму, це мабуть одно з найпримітивніших чувств. Таке, що здається родиться з хвилиною, коли дитина виходить з лона матери на світ. Та в життю та буває, що ми нераз поводимось в неприродний спосіб і супроти того, що є защіплене самою природою. Звідси походить і те, що зветься чорною невдякою дитини супроти рідної матери. Ось тому це й релігія вважала за конечне підтримати в людині любов і пошану для матери як щось таке, що потрібне, щоб людина була заслужена перед Богом, щоб могла числити на Божу ласку. Як знаємо, то й українська народня словесність те саме одмічає як те, що відповідає тим глибоким моральним засадам, на яких побудовано родинне й громадське українське життя. І тому, коли з Америки вийшов культурний звичай пошанувати матір окремим днем-святом, то це повинно промовляти особливо до тих, що є з української крови.

Сьогодня такі часи, що годі в День Матери не заговорити не тільки за вдячність, яку всі ми повинні відчувати супроти матери, але й за обовязки доброї й розумної матери. Ми свідками, що з молодим поколінням, себто з дітьми наших матерей, не є всьо в порядку. А коли так, то чи в тому не є винувата теж і матір. Може тут винувата і її безмежна доброта чи поблажливість супроти ріжних недомагань, які видно в молоді, а які треба було завчасу вилікувати? Коли бачимо, що молодь себелюбна, що постійно невдоволена, що гонить за матеріяльними вигодами і добачує тільки в „гуд тайм" насолоду життя, то чи часом не винувата в тому і та мама, що у всьому своїм дітям потурала, що не мала відваги чи сили їм чогось відмовити, що не вміла заставити їх до праці й посвяти для добра інших, навіть і свого власного . . .?

Так, переживаємо дуже важкі часи, що потребують людей сильних не тільки фізично, але й духово, що вимагають сильної віри в ідеали і охоти за ті ідеали постояти, а навіть і життя віддати. Це не часи, щоб можна було втриматись, думаючи про „гуд тайм". Тому і матерям не можна сьогодня виховувати дітей в такий спосіб, щоб вони могли жити, думаючи тільки про себе. Нема нині ніякого „легкого життя". І не буде його на довгі часи. Навіть і тут в Америці, бо й Америка є частиною того живого світу, що тепер є втягнений у велику боротьбу, з якої виходу покищо ще навіть не видно. Згадуючи за те, хочемо сказати, що коли у День Матери прийдеться матерям збирати подяку, так хай цей День буде для них теж і днем надуми, серіозної провірки їхнього відношення до справи виховання їх власних дітей.

КЛЯВДІЯ ОЛЕСНИЦЬКА.

ХРЕСТИНИ

(Спогад з „бліцкрігу").

Я стрибнула з ліжка та кинулася до дверей, звідкіля доходили притишені голоси кількоро людей. Зливалися разом в безладне, нервозне шепотіння, що то скорійш перерве сон, ніж навіть несподіваний гук грому. В сусідній кімнаті були: мій чоловік, його мама та служниця — усі зі збентеженими обличчами. Не чекаючи вияснення, я почала робити їм докори за це, що своєю неспокійною поведінкою готові збудити дитину. Тому місяць перевезла я її, пятитижневу дробинку через Атлянтик, і від цього часу старалася, щоб увесь хатний порядок був наставлений у першу чергу на її спокій та вигоду. Я знала, що за трудноші подорожі треба заплатити дитині своєю подвійною дбайливістю про неї від менту, коли ми почали провадити осіле життя, згадуючи з пільгою десятидневу подорож крізь зимні мряки Атлянтику та невигоди транспортації на суші як перший твердий горіх долі, що його наша доня щасливо розкусила своїм беззубим ротиком.

„Війна! Летунський алярм!" — лебеділа мама, а чоловік мерщій виносив дитину до безвіконних сіней. Я старалася опанувати сонність та найкоротшою дорогою міркування дійти до свідомости цього, що сталося, час від часу викидаючи зі себе недовірчиві завваги про паніку, що спірається на інформаціях „з подвіря та кухонних жерел". Глянула крізь вікно. Хоч добігала сема година — місто наче вимерло. Усі вікна щільно позамикані, на середині вулиці пустий трамвай, полишений без візника, молочарський віз, а вздовж вулиці в шаленому гоні, звеняваючим проникливим свистом сирени патрольний мотоцикль. Хтось наставив радіо. Виразний, твердий голос рецитував раз по разови: „Летунський алярм для міста Варшави триває" — після чого довге, проймаюче голосіння фабричної сирени. Я стратила віддих. Ноги стали наче приналежні до обєкту хатньої обстанови, а не до людського тулова. Передімною стояла жорстока дійсність, наче приціллючи смертоносну зброю до цього, що було мені найдорожче: „Ратувати його за всяку ціну" — виступкувала думка по моєму мозку, наче торохкотіння скорострілу, і я кинула в сторону чоловіка питання: „Чи можливо вертати нам негайно в Америку?"

— „Безнадійне" — прозвучала відповідь, а далі жахливий образ завалених військом та втікачами доріг, паніки, спаралізованої комунікації, несподіванок воєнного права. Це не був шлях, на який я відважиласяб вивести дитину, навіть тоді, колиб він провадив до раю, що нім у цьому менті видавався мені безпечний, далекий американський континент.

„Відкликую летунський алярм для міста Варшави" — пронеслося за хвилю від радія, після чого з бравурою відіграно з плити польський національний гимн. Я заметушилася біля дитини, а чоловік випитував про це, що сталося у нашого сусіда, секретаря турецької амбасади, що заспаний та у піжамі найшовся теж між нами. Ні німецько-совєтське зближення, ні гострі інциденти на польсько-німецькій границі не вивели публичної опінії, підтверджуваної голосами політичних та військових авторитетів зі стану наївної віри в це, що до війни не дійде. Польська армія з усіх місць рекомендувана себе, як одна з найсильніших у Европі, що перед нею мусить скритися у піхву зброя німецької агресії. І я також хваталася була цеї наївної віри, щоб виправдати перед своїм сумлінням легкодушний крок, що ним мув нам приїзд до краю з пятитижневою дитиною. Ввічливий сивоволосий турок розказав нам про наглий початок війни, при чому поділився з нами „майже певними і довірочними" інформаціями, що польський уряд піде на якесь замирення.

Оптимізм знова цілою силою протискався наперед, прислонюючи собою чорні думки. „Може війна не буде довга? А якщо й буде — може оправдає ці надії, що ми їх звязували з новою воєнною заверухою? Надії, що поваляться старі кордони, а нові опояшуть вільну і зєдинену Україну..." Та усі геройські аргументи, чи відрухи детермінації зникали без сліду, скільки разів я глянула на небільшу двох пястуків, чорну головку, що з трудом підносилася понад стіни візочка, і гляділа на мене лискучими оченятами. Я кидалася до неї з гістеричним голосінням, то зі свідомою і твердою постановою здобутися на щось неймовірне, щоб лиш вратувати її для життя.

Найближчі години принесли дещо нервового відпруження. Перші спроби налету на Варшаву невдалися — радіо невпинно надавало потішаючі вістки, засипували слухачів ріжними радами та вказівками, так, що все разом витворило довкруги нас почуття деякої безпеки і позволило забратися до щоденних занять. Вулиця жила, як би і не сталося нічого. Діти на подвірю бавилися в „летунський алярм", листоноші доручували почту, прийшли робітники направляти щось біля електрики. Усі говорили про загальну мобілізацію, битви на границі та це, як легко буде дати німцеви в шкуру... Чоловік поїхав до праці, я почала думати, як заосмотрити хату в харчі, ліки, затемнити та ущільнити вікна. Радіо надавало музику, щораз-то більш скочну та веселу. Час від часу переривали її якісь таємні шифрові інструкції для летунів та війська, а якби не це, то настрій такий, що прямо танцюй — хочби й зараз...

Десь біля 11 год. зненечевя перервав усе проникливий свист сирени, а вслід за цим аноносер нервозним голосом проголосив новий летунський налет, підкресливши конечність ховатися негайно до схоронищ та заосмотрившись в протигазову маску. Я вхопила на руки сплячу дитину, але не вспіла забігти дальше ніж до сіней, як у воздусі загарчали мотори. Детонація — здавалося — розколола світ на половину. Десь недалеко носилися крісові стріли. В хідовій клітці метушилися люди в дорозі до пивниці — хтось перерази кричав „газ!" Голосили діти. Дзвонили шиби. Я втиснулася у темний куток сіней, закинула на голову дитини накривало і розширеними ніздрями, у божевільнім страху шукала слідів газу.

Десь на тиждень перед війною чоловік приніс був у хату приділ протигазових масок, у цьому одну — найменшу, яку мож було дістати — для дитини. Саме тоді був хтось з гостиною у нас. Ми сиділи у веселому настрою та примірюючи маски і робили завваги до цього, як легко змінити ними вигляд людини на — безрогу. Вистаючий рийок маски мав тісно прилягати до обличчя і в цей спосіб захоронювати долив газу до носа та уст. Я примірила маску на дитину: в отвір, призначений на носик та уста, містилася ціла її головка ще й так лишаючи щілини, крізь які міг газ гуляти до схочу. Вираз мого обличча у цьому менті збентежив мабуть присутних, бо усі нараз почали мене потішати, що про маски, схоронища й інші воєнні благодаті говориться у краю вже від двох літ, а майже ніхто не вірить, щоб вже скоро треба було ними користуватися.

Втиснена у чорний кут сіней, з плачучою дитиною на руках, в смертельним страху, прислухуючись до стрілів та детонацій, що роздавалися раз ближче, то дальше — я усвідомила собі одно: війни такої, якою вона заповідається, з безупинними налетами, бомбами, газами, що не дозволять дати двомісячній дитині цього, що необхідне для її життя та здоровля — вона видержати не може.

Я була безрадна. Так дуже безрадна, що в почутті цього тратила змисли. Голосно говорила про це, що за кожду кривду, що її війна заподіє моїй доні — заплатить дорого кожний, хто причинився до нашого приїзду до краю. Я вичисляла Богу духа винних торговців, яких майже не знала, і які навіть не мали нагоди цікавитися нашими родинними справами. Усіх винувала за це, що з пашпортами у руках, автом, мешканням у Ню Йорку — ми сиділи в бомбардованім місті, стиснені за горло трагедією несподіваної війни. Це був стан цілковитої психічної руїни, може й оправданої у мене, якій перша роля мами приймала на час і обставини, так дуже для цього непригожі.

Наша доня це була ще хрещена. Ми збиралися зробити з цього велике родинне свято і тому везли її крізь океан малою поганочкою. Негайно після цього, як радіо відкликало летунський алярм, я зателефонувала до ОО. Василіян та просила охрестити дитину, яку привеземо негайно, якщо лиш не буде якогось тяжкого налету. За хвилю зденервованим голосом добивався на телефоні мій чоловік, питаючись, чи не сталося нам щось злого. Це перший раз їм усім веліли ховатися до схоронищ, а на передмістю є поважне число вбитих та ранених. Обіцяв негайно розшукати хресних родичів і по нас приїхати. З поспіхом зодягала я себе та дитину — за пів години ми вже були в дорозі, виминаючи центр міста, заваленій військовими автами, фірманками, кіннотою. Ціла Варшава виглядала як фотографічне ательє для обслуги маршала Смиглого: усі видні місця розліплені його візерунками. З профілю чи півпрофілю, в шапці чи без неї, на тлі сходячого сонця чи ескадри літаків, чи — над буньдючними написами, що ворог ні пяди землі не дістане...

Під склепами стояли довгі ряди людей — незабудовані площі, травники, парки перекопували мущини, діти, елегантно одягнені жінки побіч простоволосих міщанок, чи старозаконних синів Ізраеля.

Саме під церквою дігнав нас новий летунський алярм. Коли отець поливав головку нашої доні свяченою водою і вона всміхалася до хресної мами, що її виділа вперше в життю — на небі йшов завзятий бій між німецькими і польськими літаками. Крізь грубі мури церкви і позамикані вікна доходив тріскіт скорострілів. Я гляділа на чоловіка, що постарівся на десять літ за цей ранок і думала, що оце вже хтось сильніший за нас двох буде опікуватися нашою дитиною. І я не завелася в моїй вірі.

ЗВІЛЬНИЛИ З ТАБОРІВ ДЛЯ ІНТЕРНОВАНИХ

ЛОНДОН. — Звільнено з інтернування Герія Фільбі, що приняв був магомеданську віру, вивчив арабську мову і визнається добре в арабськім світі та в тих конфліктах, що звязані з тим світом. Він каже, що не булоб в Іраку того, що тепер діється, колиб були слухали його давніх рад.

ЛЮБА МАТИ

Питалися діти мами: скажи мамо мила,
Чи ти коли маму мала й чи її любила?
Мала діти і я матір, щиро її любила,
Лиш завчасу неньку мою могила прикрила.
На могилі цеї неньки трава зелениться,
Нема її вже живої, лиш у сні присниться.
Сняться мені її руки, що то колисали,
Сняться мені її уста, як пісні співали.
Сняться мені її труди, недіспані ночі,
Як дивилися за мною всюди її очі.
Сниться мені люба ненька, лиш її не бачу,
Згадую її тихим словом і нишком поплачу.

КАТЕРИНА САРАБУН.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(8)

В однім куті склепу розпорпав землю й добув велику мідяну посуду. Була важка, ледви підніс та виніс на-верх. Вийшов на світ і відітхнув повними грудьми. До нього доходили стогони мучених татар. І неначе почув удруге голос Петра: „Це не по-християнськи". Обізвалося сумління. „Справді не годиться", подумав, „може вони не винуваті!? Може їх пан присилував їх до походу, й вони мусіли йти... Що булоб, колиб мій дружинник відмовився йти зі мною в похід! Ні, доволі вже тих мук!" І князя гукнув стрічному чоловікові, щоб укоротив муки татарам.

Дуже зрадів Петро, що князь опамятується, приходить до рівноваги. Може, відкине думку погоні й добровільного тиняння, може, лишиться дома, погодиться зі своєю щербатою долею, а час певно загоїть його рани сердечні...

*

Вже сонце підійшло високо, коли з Чорторії приїхали похоронні гості.

Всі мерці лежали в відкритих домовинах. Три духовники з Чорторії почали сумну похоронну відправу. На похорон посходилося багато людей. Усі плакали, бо княгиня-мати була для всіх справжня мати, нікому не відмовляла своєї помочі. І князеві щиро спочували в його важкому горі...

Князь Богданко підчас похорону не пустив одної сльози з ока. „Чи він уже всі виплакав", дивувалися люди, „чи, може, вони закамяніли в його грудях і там його печуть пекельним вогнем?"

За той час, як похорон пішов до княжої гробниці, челядники князя Чорторийського приладжували під розлогими липами тризну: понаставляли з дощок довгих столів та лав, понакладали на столи всячини. В великих мисках було пшеничне коливо з медом. Старі князі подбали, щоб із старих звичаїв нічого не поминути. За столом найшлося місце для кожного.

Коли тризна скінчилася, князь підійшов до Петра:

— Приходжу попрощатися з тобою, друже, бо я не гаючись іду... Тут для мене нема нічого, крім споминів. Та від них трачу всю міць, роблюся нездібним виконати те, що присягав... Ти мене розумієш...

— Чого ти, князю, не хочеш, щоб я з тобою їхав? Та ти хоч мені заборонити, хоч мене від себе віджени, я за тобою поїду й тайком берегтиму тебе...

— Друже мій, не думаю я відганяти тебе від себе. Та не хочу я для своєї особи використовувати твою дружбу. Твоя воля, хоч лишайся тут, а хоч їдь зі мною у світ невідомий, куди мене жене моя присяга.

— Мені тільки жаль, князю, що ти міг на хвилинку подумати, що я тебе залишу в біді самого... Разом ми зростали, разом їзжилися. Хоч не заприсягали один одному побратимства, то нема в тебе князю щирішої людини за мене. Я з тобою, князю, хоч у вогонь хоч у саме пекло...

Князь сердечно обняв свого друга:

— Підемо, мій друже, на могилу мойого батька та матері й там заприсягнемо досмертне побратимство, як закон велить. Це повинно мій зробити в церкві, та тут її немає... Алеж гріб моїх славних предків для мене не менше святий, як є церква.

Пішли на згарище церкви і в підземеллі над трунами старих Ружинських заприсягли побратимство.

— Відтепер, Петре, я тобі не князь, а побратим... Тепер підемо попрощатися з тими, що тут залишаються, і в дорогу... Цеї ночі я викопав гроші, які ще мій покійний батько був заховав. Вони нам у далекій незнаній дорозі придадуться. Я їх розділив на-двоє. Візьмемо по-половині на наші коні, на одного булоб за важко...

— Слухай, — сказав Петро, — йому важко було не сказати „князю", — ми мусимо ще когось взяти, бо двом самим їхати недобре. Я підмовив двох кметів, юних здорових парубків, що охоче поїдуть із нами на Січ. Їх рідню татари або повбивали або в ясир позабирали, їм нічого тут робити.

— А звідкіля ти знаєш, що я на Запорожжя вибираюсь? Яж це слово вимовив уперше в Чорторії в тестя, коли тебе вже там не було?

— Іншої дороги для нас немає. Звідкіля взяти стільки людей, щоб за татарвою гнатися? Лише на Запорожжі, на Січі знайдеш таких охочих. Так я і сказав тим парубкам. Їм аби де коней і зброї. Та коні будуть, а зброю випрохаємо у князя, хтось із його дружинників відступить. Йди, попрощайся й попроси зброї, я подбаю про коні.

— Ні, Петре, ходи й ти зі мною, Тиж мені тепер не слуга, не челядин. Миж побратими.

Коли зблизилися до князів, промовив Богдан:

— Поблагословіть, тату та мамо, вашого нещасного сина в далеку дорогу. Ваше благословенство й молитва захистить мене від усякого врага й супостата...

Він склонився низенько до їх колін і цілував їм руки.

Старі Чорторийські піднесли руки до благословенства й цілували його в голову. Княгиня плакала.

— Хай тебе Господь береже в усякій пригоді, — казав князь.

— Батьку! Вам віддаю під руку все моє майно, що тут залишилось, орудуйте ним, як самі знаєте. Не знаю я, чи й коли вернуся. Хиба Господь допоможе знайти й викупити мою бідну Ганю. Тоді ми вернемось і заживемо щасливо... А ось іще моє одне прохання. Поблагословіть іще й цього Петра. Від сьогодня він мені не чура, не дружинник, а побратим.

Петро поклонивсь до колін князям, і вони його поблагословили.

— Тепер, тату, до вас велике моє прохання: скажіть гріб моїх славних предків закрити камяною плитою й насипати зверха велику могилу, хай ніхто не посміє непокоїти їх вічного спокою...

(Дальше буде).

НОВИЙ МІНІСТЕР ЛЕТНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ.

На місце лорда Бівербрукса став міністром продукції літаків, полковник Джан Мур-Брабазон.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ДВОСІЧНИЙ МЕЧ

Підчас коли деякі американські патріотичні організації протестують проти допущення в Америці вистави німецької фільми, що зображає німецьку перемогу в Бельгії й Голяндії, інші організації, і приватні люди, очевидно не менше патріотичні від перших, домагаються якраз виставлення цеї фільми.

Кажуть, що якраз ця фільма з німецької перемоги над Бельгією й Голяндією покаже американцям, як вони помиляються, коли думають, що їм ніщо не грозить з боку Німеччини.

Виходило би, що німецькі фільми це бук з двома кінцями.

КІНЧІМ ВІЙНУ

Щось подібного трапилося й з одним аргументом націстів і фашистів. Говорять вони, що американський президент своєю політикою приязни до Англії продовжує війну.

Деякі мериканці, котрі є за скору допомогу Англії, підхопили цей аргумент і закликають Америку дати чим скорше як найбільшу поміч Англії, щоб в цей спосіб скоротити війну.

„ҐЕТ ТОФ"

Сенатор Пепер кличе Злучені Держави поступати в заграничних справах гостро: get tough!

Як на нього за це сиплються напасти, у Злучених Державах зовсім хтось інший починає „ґет тоф".

Сиплються погрози на людей, що виступають проти держав оси. Вже навіть були випадки виконування погроз. Загадочною смертю згинув Волтер Кривіцький, потім італійський редактор Арена, а тепер німецький редактор Сімов.

ЩО ТАКЕ СВОБОДА?

Цікавий причинок до розуміння свободи дала відома американська журналістка Дороті Томпсон:

„Я вірую, що свобода дана людям не на те, щоб люди собі потуряли або себе звеличували, але на те, щоб могли робити себе більше досконалими членами більше досконалого громадянства".

Для такого зрозуміння свободи одначе треба й відповідного виховання. Не може довести до такого зрозуміння свободи виховання, що не признає людині свободи. Люди, що так були виховані без свободи, добившися свободи, якраз повернуть її на те, щоб бавитися й звеличувати себе, за громадянство не дбаючи.

МИ, КРАЙ І ЧУЖИЙ КРАЙ

Говорила вона теж:

„Я вірую, що існування мого народу є загрожене, скільки разів є загрожене існування мого сусідного народу. життя звязане з життям мого краю, а життя мого краю з життям інших країв. Тому я вірую в права інших народів, до я вірую в права мого власного."

Маймо надію, що вона не буде робити виїмків між народами й краями.

ДВІ СПРАВЕДЛИВОСТИ

Націстичні й фашистівські ґазети й радія піднімають багацько галасу зприводу арештування італійських і німецьких моряків американським урядом.

Бачуть у тому грубу несправедливість. Не добачують одного боку справи, на котрий оноді звернув увагу генеральний прокурор Роберт Г. Джексон:

„У Німеччині схоплювано німецьких громадян, при чому їм не подавано, які закиди має уряд проти них. Їх задержувано в вязницях без права мати адвоката, без права зголоситися з приятелями, без права виходу на волю за „бейлом".

Італійські моряки, котрим американський уряд закидує саботаж на італійських кораблях, були поставлені на правильний суд, і німецькі моряки, арештовані за безправний побут у Злучених Державах, можуть теж, як хочуть, подати справу до суду.

БЕЗ ОГЛЯДУ НА РАСУ.

З публичним закликом до американського громадянства віднісся Комітет муринів-американців в оборонних промислах. Комітет наводить факти про те, як муринів кривдять при роздачі робіт у фабриках амуніції та домагаються зрівнання їх з білими.

Між підписаними під цим закликом є: нюйорський стейтовий губернатор Лімен, нюйорський міський посадник Ля Ґвардія, відомий журналіст Вилiем Ален Ґвайт і інші визначні американці, між ними й діячі з півдня, де, як звісно, упередження до муринів почналося.

Північні ґазети віднеслися до відозви з одобренням. На півдні ґазети ще далі на становищі, що мурин повинен знати своє місце.

ТРІЮМФ?

Американські ґазети висказують своє вдоволення з приводу повороту етіопського цісаря на престол. Мовляв, це є великий тріюмф (перемога) для справедливости, коли цей мирний [illegible] позбавлений насильно престола, вернувся назад у своє правне посідання.

Певна перемога справедливости в тому є. Одначе чи не був би це справжній тріюмф справедливости, якби пять літ тому, коли етіопський цісар відкликнувся до Ліґи Націй за санкції проти наїзника, ця Ліґа Націй була тоді вжила сили для привернення правного посідача посідання?

Коли нині неґус вертається на престол, світ почуває, що це сталося не стільки завдяки якомусь почуттї справедливости, скільки завдяки простому щасливому вислідові воєнних операцій, просто завдяки воєнному щастю.

ГРІШ ГРОШІ ЛЮБИТЬ

У ранішніх нюйорських ґазетах появилося величезне оголошення пополудневої ґазети „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам", що має „колюмну" Вестбрука Пеґлера, котрому цими днями дали нагороду Пуліцера.

З нагоди надання цеї нагороди подана було, що цю „колюмну" Пеґлера подають в Америці 114 часописів. Цей факт показує передовсім на те, які зарібки має цей Пеґлер за своє писання: якби він брав лише по одному долярові за свою „колюмну" від кожної ґазети, то він мав би з кожної статті 114 долярів. По друге, кожна ґазета, що роздобуде його „колюмну", має цікаву статтю дешевим коштом, просто завдяки тому, що в Америці є багато ґазет, які можуть користати з його статей.

Чи могла би з подібних обслуг користати якаребудь чужинецька преса, що має в найкращому випадку всего кілька часописів, що могли би брати такі „колюмни"?

Справді, багатому дідько дитину колишу, а бідному й нянька не хоче.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОДУМАЙМО ПРО НАШУ ПРЕСУ.

Позвольте мені забрати голос у справі нашого часопису „Свобода", яку я читаю вже 30 літ. В останніх тижнях я зустрічав у ній статті і дописи читачів про крізу, яка навістила чужомовну пресу в Америці. В тій справі між іншим, забирав голос і п. Йосиф Катулька, член 361 відділу. Не буду переповідати його слів, лише скажу, що вцілости з ними погоджуюсь.

Як старий Союзовець дивуюсь і я, що відділи в своїх конвенційних проектах так мало уваги присвячують „Свободі" й її прикрому матеріяльному положенні. Це явище можна хіба пояснити тим, що старші іміґранти зо старого краю вже не приїздять, а молодь, роджена в Америці, назагал мало цікавиться своєю батьківською мовою і ґазетою, видаваною цею мовою.

На мою думку, найважнішою причиною, що наша ґазета підупадає є це, що є мала передплата. Тих 30 центів, що ми платимо місячно за нашу щоденну ґазету, це навіть не є передплата, а просто якась милостиня. Всі ми добре знаємо, бо бачили це нераз і самі брали в тім участь, як дековим трапляється нашому чоловікови зайти до салуну і показатися в той спосіб, щоб витратити 2-3 доляри на один почастунок. Це ніщо, бо це приємність, забава. А хіба ґазета не є приємність, щей до того корисна приємність, бо дає нам щодня здоровий духовий корм? Та за ґазету заплатити 30 центів, це вже багато! Так дехто думає. А чи розумно думає?

Краще зробімо, коли спільними силами візьмемося за рятування своєї преси і коли сам схвалимо платити не по 30, але по 60 центів на місяць. Тоді наша преса скріпиться, стане ліпшою, а з того буде для нас велика користь. Це від вас залежить, панове делеґати, на 20. конвенцію У. Н. Союзу. Як прийде та справа на наради, не збувайте її чимбудь. Добре застановіться над нею і розвяжіть її так, щоб була користь для нас усіх, зокрема для нас, старих союзовців, для яких одиноким містком, що ще вяже нас зо старим краєм, з нашою культурою, традицією і всім тим, що залишилось найдорожчим в серці, далі є наша ґазета „Свобода". Що ми будемо без неї робити?

Про ту справу можнаб більше писати, але думаю, що під цим оглядом нема в нас ріжниці думки і почувань, тому кінчу на тих кількох словах.

Омелян Скородинський,
член 295-го відділу У. Н. С.

Конвенційні Проекти

[31]

На спільних зборах відділів У. Н. Союзу, а саме 35, 45, 83, 105, 163, 239, 268, 324, 339, 375 і 422 в Філядельфії, Па., що відбулися дня 23. квітня 1941. року, ухвалено подати делеґатам під розвагу такі точки:

1. Пропонуємо, щоб головних урядників вибирати відповідно до числа членів у кожному стейті.
2. Як можливо, щоб У. Н. Союз мав свій приют для старців.
3. Ухвалити старим членам якусь відповідну полєкшу.
4. Пропонуємо, щоб конвенція добре застановилася над тим, чи ведення спортової акції, яка коштує багато грошей, дійсно У. Н. Союзови виплачується.
5. Вважаємо, що булоб добре, якби конвенція вибрала касієра з відповідною кваліфікацією.
6. Відділовим предсідникам і касієрам признати якусь винагороду за їхню працю в відділах.
7. Пропонуємо завести ще додаткове обезпечення, так зване „ексидент".
8. Урядники, й делеґати згаданих вище відділів заявили, що вони вдоволені з праці теперішньої екзекутиви У. Н. Союзу.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ ВІДДІЛІВ
міста Філядельфії:

Семен Рудакевич, предс.;
Степан Слободян, гол. рад.;
Семен Чорномаз, секретар;

З МУЗИКИ

КОНЦЕРТ ЛЮБКИ КОЛЕССИ

Оттава, Онтеріо, Канада.

З великою нетерпеливістю чекала музикальна Оттава, а зокрема тутешня українська кольонія, на заголошений зразу ще на 7. квітня концерт знаменитої української піяністки, Любки Колесси. Хотяй тутешня публика знала її покищо лише з кількох виступів на радіо, а суспільна „сметанка" теж із приватного виступу в палаті генерального губернатора Канади, графа Атлону, нашу артистку попередила ще до її приїзду сюди слава одної з найбільших піяністок світа.

Нарешті в понеділок, дня 28. квітня, відбувся той довго очікуваний концерт у рямцях артистичних імпрез, влаштовуваних постійно управою тутешньої Національної Ґалерії. Як велике було зацікавлення публики, свідчить найкраще факт, що на довго, до початку концерту, заповідженого на годину 8.30 вечером, концертова саля Національної Ґалерії була виповнена по береги й багато людей мусіло стояти під стінами й в почекальні, а ще більше мусіло з нічим відійти до дому. Тож слушно замітив один місцевий денник, що артистка була би з легкістю виповнила салю втроє більшу.

Любка Колесса зявилася на естраді в довгій оксамітній сукні, прикрашеній двома рожами й зі своїм бундючим, майже хлопячим профілем та синіми мов незабудьки очима, виглядала справді чарующо. Понеслися перші могутні акорди інтродукції Вівальді по просторій салі, прикрашеній картинами канадійських і чужих мистців і присутні зразу відчули, що мають перед собою артистку великої міри, одну з нечисленних справжніх жреців високого музичного мистецтва, гідну наслідницю Ліста, Рубінштайна й Зауера. Відтак наступили капрічіо Скарлятті, романца Моцарта й Шопена андаnте з польопезом.

За кожною точкою програми поглиблювався чарівний вплив артистки на слухачів так, що вже при першій перерві публика влаштувала їй гарячу овацію. На підвищенню появилися коші з прекрасними рожами, атмосфера була прямо переладована невидким флюідом одушевлення й артистичного зворушення.

Любка Колесса має буквально всі прикмети, що складаються на особистість великої артистки фортепіяну, — техніку, що просто не знає ніяких труднощів, демонічний темперамент й глибоко-музикальну душу, що вичаровує з клявішів Стайнвея звуки неймовірної красоти. Недаром столична преса великих европейських держав, парафразуючи її перше імя, назвала її „любкою Европи".

Пишучи про її виступ, музична референтка „Івнінґ Ситизена", сказала м. ін. таке: „Любка Колесса, українська піяністка міжнародної слави, перевищила найбільше рожеві сподівання під оглядом блеску, лискучости, ріжнобарвности й артистичної поваги концерту".

Другу частину програми виповнила соната Шопена, що м. ін. містить у собі славний „похоронний марш", а третю світа Дебюссі й арабески на тему славного вальса Івана Штравса „Синій Дунай". Знову наступила гаряча овація, знову появилися квітя на естраді. Публика не хоче йти й Любка дає ще два додатки — лискучі мов діяманти вальси Шопена.

Концерт скінчився. Артистка усувається до сусідної кімнати, куди за нею суне филя людей, щоби зложити їй особисті бажання з нагоди кольосального успіху або попросити автографу. Між присутніми видно видатні постати тутешнього англо-саксонського й французького світу, членів дипльоматичного корпусу й багато осіб із оттавської української кольонії, що пошанувала славну українську артистку гарними квітами. Дуже поволи опорожнюється саля!

Своїм першим концертом у столиці Канади Любка Колесса відразу здобула собі серця тутешньої вибагливої публики, а рядом із цим піднесла високо українське імя й прапор української культури. За це нехай їй буде отцим складена від нас усіх сердечна подяка!

Присутний.

КАНЦЕЛЯРІЯ НА КОЛЕСАХ. — Як німецькі летуни розбили каменицю, в котрій цей лондонець мав свій бизнес, він переніс свою канцелярію до автомобіля. Директор диктує бизнесові листи, а стенографка переписує їх на машинці.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN ASSOCIATION TO HOLD MEETING

The Ukrainian National Association, Inc., a six-million-dollar fraternal order with headquarters at 81-83 Grand Street, Jersey City, is preparing for its 20th convention, which will be held in Harrisburg, Pa., during the week of May 12th. Approximately 400 delegates, representing the 38,000 members of the association, will attend from all parts of the United States and Canada.

The association has 474 branches, 11 of which are located in Jersey City. The Jersey City delegates are as follows: Branch 9, Wasyl Hlywa; Branch 25, Dr. Luke Myshuha; Branch 70, Harry Jewusiak; Branch 170, John Hrabar; Branch 171, Stella Levich; Branch 196, Dmytro Kostiuk; Branch 270, Nicholas Pihura; Branch 275, Michael Grechyn; Branch 286, Stephen Shymon; Branch 287, Theodore Lutwiniak. Bayonne's delegates are: Branch 213, George Boyko and Andrew Byrych; Branch 281, John Dowhan; Branch 380, John Burbella.

This will be the second time Harrisburg has been chosen as a convention site, the last time being 24 years ago, during the World War. More than one-third of the delegates will be from the Keystone state itself, which stands first in the association membership. It was in this state, too, that the association was founded 47 years ago (1894), in Shamokin.

Reports of the present administration will reveal a high increase in members and assets since the last convention, which was held four years ago in Washington, D. C. During these past four years, for example, the membership of the organization has been swelled by approximately 8,000 new members, while assets have been increased by over $1,500,000.

The reports will also reveal that the Ukrainian National Association has one of the highest ratings given to any life insurance company—155 percent of the legal reserve. In addition, the life insurance protection it provides for its members is of the most modern type.

The association publishes a Ukrainian-language newspaper, the daily "Svoboda," founded 1893, and also an English-language supplementary, "The Ukrainian Weekly," established 1933. From time to time the association publishes books and booklets on various educational subjects. Its latest work will be a translation of Prof. Michael Hrushevsky's History of Ukraine, to be released this Summer. During the past several months, the association arranged a series of eight public lectures on Ukraine at Columbia University. For its athletically inclined younger members, the association subsidizes national baseball, softball and basketball leagues, and also sponsors teams in bowling, badminton, etc.

Nicholas Muraszko of Jersey City is president of the Supreme Assembly of the Ukrainian National Association.

The home building of the Ukrainian National Association is a modern, up-to-date structure. It houses not only the association, but its printing plant as well. Many association members from all parts of the country visit the home office each year. — T. L.

(The Jersey Journal, May 7, 1941).

НАЦІСТИ ПІДПИРАЮТЬ ПАН-АРАБСЬКИЙ РУХ

Прогнаний британською владою магомеданський муфті Єрусалиму говорив в Баґдаді через радіо й взивав магомедан до повстання проти британців. Цілий цей пан-арабський рух є підпираний, як кажуть, дуже щедро грішми з боку німців. Осередок цього руху находиться в Сирії, що є під французькою контролею. Сирія малаб тепер стати цілком вільною державою і як така була би на чолі великої арабської імперії.

З КОЛОМБОС СИРКЕЛ ЗРОБЛЯТЬ МАЛИЙ ПАРК.

НЮ ЙОРК. — Департамент парків порішив цілком перемінити вигляд Коломбос Сиркел, що лежить на краю Централ парку і 59 вулиці. Там тепер побудують кілька рядів дерев і насадять цвітів.

ЛОРД БІВЕРБРУК
обняв ново креований уряд міністра держави.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(13)

Культурний рух серед уніятського табору.

Але теж уніяти організуються до боротьби. Осередком їх стає спершу Володимир на Волині, а згодом Вильно. На полемічні твори православних йдуть відповіди з боку уніятів. Вони теж організують власне катедральне шкільництво, а навіть подумали про вищу школу **Центральну духовну Семинарію в Минську** (1626). Рівночасно реформують монаший стан. Василіяни приймають основи езуїтської дисципліни та небавом засвоюють собі їх спосіб боротьби, то є через виховання молоді в каледжах. **Василіянське шкільництво** розбудувало в 18-тім століттю в могутню мережу каледжів, фільософічних та богословських шкіл, якими покрили вони не тільки цілу Україну на захід від Дніпра, але також (Вайт Рутенія не Росія) Білорусь та прибалтійські краї, стаючи небезпечним конкурентом не тільки для езуїтських шкіл, але також модерніших піярських. Василіянські школи стали збирати масу молоді української та неукраїнської; бувало в їх школах й по 600 вихованків (Бучач). Василіяни мають поважну пайку заслуг, що в перших десятках 18-го століття, в добі Мазепи і по мазепинських часах українське католицтво завоювало майже цілу Україну на захід від Дніпра та зібрало в своїм таборі біля дві третини української нації. Всеж таки значіння василіян для української культури булоб куди більше, як що вони не булиб допускали в свої ряди часто поляків, а тим самим чин частинно не були спольщили.

Це ґрізне явище було не тільки власністю василіянських шкіл та монастирів 18-го століття. На польську урядову мову вже в другій половині 17-го століття перейшов теж бастіон українського православія львівська ставропіґія та брацькі школи. І там втискається щораз більше польська мова побіч латини, подібно як до православних шкіл на Гетьманщині рівнобіжно російська мова. Процес той, очевидно ґрізний більшає рівномірно з політичним поневоленням українського народу. На другий плян сходить вже й церковно - словянська мова, що віщує кінець її 700-літньому домінуванню в українському культурному житті.

Макаронізм в українській літературі та буйна творчість українсько - устної словесности.

В оживлену украніську літературу 17-го століття обох таборів спершу всякає широким руслом українська народня мова. При прихильних обставинах вона могла вже тоді стати літературною мовою, як це сталося всюди на заході. Одначе вже в першій половині того століття церковно-словянська мова засмічується сильно польською мовою; повстає макаронізм. Деякі автори обох таборів прямо переходять на польську мову. На Лівобережі у 18-тім столітті приходить ще засмічення російською мовою. Політично ослаблений український нарід підпадає в другій половині 18-го століття польонізації та русифікації.

На щастя ділялося це вже в період культурного занепаду польського народу та ще не високого ще росту російської культури і це тільки невтралізувало небезпеку скорого винародовлення.

Бистрий похід чужої культури на Україні спиняв ще той культурний скарб, який вже нераз ставав українському народови в пригоді в найгірші часи його культурної скрути — а саме багата **народня творчість.** В періоді украніського гуманізму та бароку розвинулася з нечуваною силою народня поетична творчість — це козацькі думи та багата релігійна поетична творчість українських католицьких мас, зібрана у знаменитім василіянськім збірнику Почаївськім Богогласнику. Як козацькі думи були твором православної української маси, а релігійна поезія католицької, то одначе одна й друга народна творчість ширилася по всій Україні, козацька дума на захід Дніпра, а релігійна поезія на схід. По думці істориків літератури Почаївський Богогласник зкінця 18-го століття це одна із трьох найбільше популярних книжок серед українського народу за час його тисячлітньої культури побіч Печерського Патерика в київськім періоді та Кобзаря в модерних часах.

Мистецтво в періоді українського ренесансу та бароку.

В ділянці мистецтва українське старе **малярство** лишилося найбільше консервативним. Мабуть набуло воно ту певність в добі свого найкращого розвою в 14-тім та 15-тім столітті, коли українські малярі витворили прямо свою малярську школу сперту на комбінації византинізму з домішками західнього малярства. Не зважаючи на занепад на інших ділянках культурного життя в 16-тім столітті українське малярство навязує до відродженого византійського малярства на Атосі і звідси той нововизантійський стиль передістається на Україну. Одначе разом з іншими культурними впливами в другій половині 16-го століття дістаються на українські землі вже й впливи ренесансового малярства в першу чергу німецького та італійського.

В 17-тім та 18-тім столітті повстає окрема школа українського малярства під деяким впливом флямандського малярства; характеризує його реалізм. Осередками звідки виходили малярі був Львів та Київ. В Києві при академії ва в Лаврі Печерській були малярські курси. Найкращим взором галицьких малярів того часу є прекрасний богородчанський іконостас з кінця 17-го століття та розмальовання відбудованої Софійської катедри в Києві. По скасуванні самоуправи України Петербург наказав вивезти українських малярів до столиці й там творити один малярський фронт російського малярства.

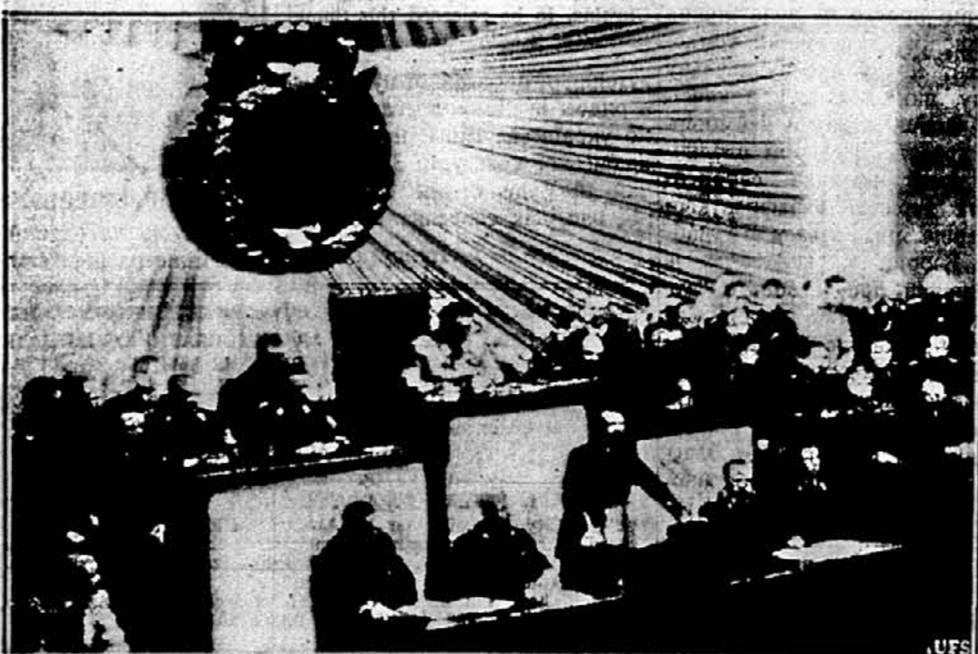
В **архитектурі** куди сильніші були впливи західні. Ренесансове будівництво в 16-тім столітті вже добре знане у Львові. В чисто ренесансовім стилі збудована найкраща ренесансова вежа східньої Европи — вежа Волоскої церкви у Львові та сама церква. З світського будівництва в ренесансовім стилю збудована палата ставропігійського братчика Корнякта в ринку та кілька львівських ринкових камениць у Львові. На східню Україну ренесанс не дійшов, бо його випередив барок.

(Дальше буде).

АМЕРИКА РІШАЄ І ВЕДЕ

РИМ. — З того, що пише італійська преса, виходить, що в Італії вже переконані, що Злучені Держави цілком певно вступлять у війну. Що більше, там твердять, що Америка вже тепер веде ту війну, а Чорчіл „тільки слухає приказів Рузвелта". Таке пише „Ню Йорк Таймс" у своїй кореспонденції з Риму.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

МОЖЕ ЦІЛИЙ СВІТ ПЕРЕБИТИ. — У своїй промові перед німецьким парляментом Гітлер запевняв слухачів, що німецька армія може перемогти „всяку можливу коаліцію в світі". Засідання парляменту відбулось в Кроль Опера Гавз у Берліні.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 299. Зворушена і залякана.

Нагла поява Тарзана дуже здивувала дівчину. Знайшовшись у його сильних руках, вона водночас була залякана і зворушена.

„Що ти хочеш від мене?" — запитала його Тарзеля. Втуплюючи свій бистрий зір в дівчину, Тарзан відповів:

„Ти є псотлива куниця. Це ти робила мені перешкоди в розшуках за Томом. Я приказую тобі, йди до дому і там сиди".

„Мені ніхто не має права приказувати", відповіла вона гордо. А коли Тарзан, не випускаючи її з рук, натискав на неї, вона вкусила його руку.